



Kommunala uppföljningsansvaret för ungdomar 16-19 år

Nr 9, 2013

Projektrapport från
Stadsrevisionen

Dnr 3.1.3-126/2013

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I ”årsrapporter” för nämnder och ”granskningspromemorior” för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Fördjupade granskningar som sker under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

Till
Arbetsmarknadsnämnden
Utbildningsnämnden
SdN Enskede-Årsta-Vantör
SdN Spånga-Tensta

Kommunala uppföljningsansvaret för ungdomar 16-19 år

Revisorsgrupp 1 har den 21 november 2013 behandlat bifogad revisionsrapport (nr 9/2013).

Vi konstaterar att många positiva saker har hänt sedan föregående granskning 2009. Bland annat nås betydligt fler ungdomar idag av individuellt utformade insatser. Vi vill dock peka på att samordningen lokalt mellan jobbtorgen och socialtjänsten behöver utvecklas. Det gäller framför allt hur socialtjänsten kan bistå i det uppsökande arbetet men också erbjuda individuella stödinsatser. Det är viktigt att alla stadsdelsnämnderna i sina verksamhetsplaner identifierar på vilket sätt de kan bidra med insatser för målgruppen.

Vi hänvisar i övrigt till rapporten och överlämnar den till arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till Revisorsgrupp 1 senast den 20 januari 2014. Rapporten överlämnas också för kännedom till kommunstyrelsen och övriga stadsdelsnämnder.

På revisorernas vägnar

Bengt Akalla
Ordförande

Maria Lindgren Persson
Sekreterare

Sammanfattning

Syftet med granskningen har varit att följa upp tidigare iakttagelser från år 2009 avseende det kommunala uppföljningsansvaret samt om roller och ansvar har förtydligats i den nya organisationen för uppdraget.

Av skollagen framgår att hemkommunen löpande ska hålla sig informerad om ungdomar som fullgjort sin skolplikt men inte fyllt 20 år och inte går i gymnasiet, hur de är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda lämpliga individuella åtgärder.

Ca 10 % (3 500) av gruppen 16-19-åringar i Stockholm är dagligen aktuella för det kommunala uppföljningsansvaret. Flertalet visar sig redan ha en sysselsättning eller får via Skolslussen en skolplacering. Ca 400 ungdomar beräknas få stöd av jobbtorgen under 2013.

Fullmäktige har i budget 2013 tydliggjort att det är arbetsmarknadsnämnden som har ansvaret för det kommunala uppföljningsansvaret i de delar som inte åvilar utbildningsnämnden och för den samordning som krävs med andra nämnder. I budgeten 2013 sägs också att stadsdelsnämnderna ansvarar för att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden arbeta med uppföljningsansvaret för 16-19-åringar. Granskningen visar att stadsdelsnämndernas samverkansansvar behöver förtydligas. Ett tydligare uppdrag till de berörda nämnderna att samverka kring utformningen av individuella insatser skulle stödja utvecklingen och innehållet i samverkan.

Arbetsmarknadsnämnden har byggt upp en ändamålsenlig organisation och rutiner för sin uppsökande verksamhet i samverkan med utbildningsnämnden. Genom utökade resurser år 2013 har den uppsökande verksamheten kunnat intensifieras genom t ex sökningar kvällstid per telefon och hembesök. Jobbtorgen når betydligt fler ungdomar i dag jämfört med tidigare granskning. Av samtliga ungdomar som är aktuella inom det kommunala uppföljningsansvaret, är det dock en mindre del ca 5 % (knappt 100) som inte nås. För att nå än fler bör också, enligt revisionskontoret, socialtjänsten bistå jobbtorgen i det uppsökande arbetet och erbjuda individuella stödinsatser.

Betydligt fler ungdomar får idag individuella insatser. Vid granskningen 2009 fanns enbart erbjudande om utbildning (slussplatser). Idag finns många individuella insatser. Jobbtorg har stödinsatser för

de ungdomar som behöver tid att stärka sin självkänsla och återerövra sociala rutiner innan de kan gå vidare till studier eller arbete. Särskilda utbildningsprogram på gymnasiet har tagits fram i samverkan mellan utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden, där eleven kan varva praktik med utbildning. Genom att ungdomen blir inskriven i skolan igen får denne studiebidrag, skollunch och tillgång till skolhälsovård.

Arbetsmarknadsnämnden håller på att utveckla en rapportering av det kommunala uppföljningsansvaret vad gäller statistik och resultat. Granskningen visar att övriga samverkande nämnder kan utveckla sin rapportering till nämnden vad gäller denna målgrupp. Enligt revisionskontoret är det vidare viktigt att utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden tillsammans planerar för hur uppföljning/utvärdering av vilka resultat som uppnås av de insatser som tagits fram för att motivera ungdomarna tillbaka till studier. Att få fram en bättre statistik vad gäller målgruppen är en viktig del. En sådan planering finns också inom arbetsmarknadsnämnden som nästa år får överta systemansvaret för uppföljningssystemet från utbildningsnämnden.

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	1
Revisionskriterier	1
Metod	2
 Det kommunala uppföljningsansvaret	 2
 Granskningens resultat	 3
Iakttagelser	3
Målstyrning och ansvar	3
Organisation och samverkan	4
Arbetsätt och insatser	7
Uppföljning	13
Uppföljning av tidigare granskning	14
 Sammanfattande slutsatser och bedömning	 15

Inledning

Bakgrund

Enligt skollagen ska hemkommunen hålla sig informerad om hur ungdomar mellan 16 och 19 år är sysselsatta som inte går i skolan i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Informationsansvaret är därmed en viktig del i arbetet för att bekämpa ungdomsarbetslösheten och förhindra att ungdomar som avbryter sina studier fastnar i ett långvarigt utanförskap.

I nya skollagen benämns uppdraget som kommunala informationsansvaret. Stockholms stad har valt att ha kvar den tidigare benämningen, dvs. det kommunala uppföljningsansvaret. Vi har därför valt att ha samma benämning i denna rapport.

Stadsrevisionen har vid flera tillfällen granskat det kommunala uppföljningsansvaret. Den senaste granskningen gjordes 2009. Granskningen visade då bl.a. att ingen av de involverade nämnderna uppfattade att de hade ett ansvar för att aktivt söka upp ungdomarna.

Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningens syfte är att följa upp tidigare iakttagelser och om roller och ansvar förtydligats i den nya organisationen för det kommunala uppföljningsansvaret.

Granskningen ska ge svar på följande revisionsfrågor:

- Finns tydliga mål/uppdrag?
- Finns tillfredsställande organisation och rutiner för att nå ungdomarna och erbjuda individuella åtgärder?
- Finns en fungerande samverkan kring målgruppen?
- Följer berörda nämnder upp och utvärderar arbetet?

Granskningen har omfattat arbetsmarknadsnämnden, Skolslussen inom utbildningsnämnden och socialtjänsten inom stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta.

Revisionskriterier

- Skollagen 29 kap 9§
- Reglementen för arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna
- Fullmäktiges och nämndernas budget 2013 vad gäller mål och uppdrag för det kommunala uppföljningsansvaret vid de berörda nämnderna.

Metod

Inledningsvis har en genomgång gjorts av för granskningen relevanta styrdokument samt nämndernas rapportering vad gäller det kommunala uppföljningsansvaret.

Intervjuer har genomförts vid utbildningsförvaltningen med chefen för enheten för vägledning och antagning samt handläggare vid Skolslussen, vid arbetsmarknadsförvaltningen med chefen för stab och utveckling, central utvecklingsstrateg för uppdraget, lokala samordnare vid Jobbtorg Farsta och Jobbtorg Kista samt med socialtjänsten vid Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta. Totalt har 12 personer intervjuats.

Granskningen har genomförts av Maria Assarsson och Karin Meding.

Rapporten har faktakontrollerats av berörda förvaltningar.

Det kommunala uppföljningsansvaret

Enligt skollagen år 2010¹ ska hemkommunen hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Kommunens skyldigheter omfattar inte de ungdomar som genomför eller har fullgjort utbildning på nationella program på gymnasiet eller motsvarande program inom gymnasiesärskolan.

Det finns för närvarande två statliga utredningar som berör det kommunala uppföljningsansvaret dvs. ”Ungdomar utanför gymnasiet – Ett förtydligt ansvar för stat och kommun”(SOU 2013:13) och ”Unga som varken arbetar eller studerar – Statistik, stöd och samverkan” (SOU 2013:74). Den tidigare utredningen har varit ute på remiss och den senare ska ut på remiss inom kort. De förslag som regeringen går vidare med i SOU 2013:13 kommer att presenteras i en ny ungdomspolitisk proposition som kommer under våren 2014.

Utredningarna pekar på behovet av ett förtydligt ansvar (aktivitetsansvar) för kommunerna, arbetsförmedlingens ansvar för tidiga

¹ 29 kap 9§

insatser för målgruppen, behov av relevant statistik på nationell nivå och vikten av samverkan.

Det utvecklingsarbete som bedrivits och fortsätter kring målgruppen i Stockholms stad ligger helt i linje med de förslag som förs fram i utredningarna.

Granskningens resultat

Iakttagelser

Målstyrning och ansvar

Av fullmäktiges budget för 2013 framgår att ansvaret för det kommunala uppföljningsansvaret ligger på arbetsmarknadsnämnden i de delar som inte åvilar utbildningsnämnden och för den samordning som krävs med andra nämnder. Uppdraget finns också inskrivet i fullmäktiges reglemente för arbetsmarknadsnämnden. I förslag till budget 2014 ingår att systemansvaret för uppföljningssystemet Walter går över till arbetsmarknadsnämnden. Under stadsdelsnämnderna gemensamt står att nämndernas individ- och familjeomsorg ansvarar för att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden arbeta med uppföljningsansvaret för 16-19-åringar.

I arbetsmarknadsnämndens verksamhetsplan 2013 finns ett nämndspecifikt mål; ”Ungdomar som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret återvänder till studier, går ut i arbete eller deltar i meningsfulla aktiviteter”. Till det nämndspecifika målet har nämnden formulerat följande tre aktiviteter:

- I samverkan med utbildningsnämnden utveckla ett rapporteringssystem för arbetet med unga som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret
- Inrätta en öppen verksamhet för 16-19-åringar som samordnar de centrala ungdomsaktiviteterna som bedrivs inom det kommunala uppföljningsansvaret
- Utarbeta ett gemensamt system för det kommunala uppföljningsansvaret tillsammans med utbildningsförvaltningen.

I utbildningsnämndens verksamhetsplan 2013 finns inte något specifikt mål eller specifika aktiviteter som rör det kommunala uppföljningsansvaret. Däremot finns det skrivningar om det kommunala uppföljningsansvaret under nämndmålet ”Utbildningsnämnden ska

verka för att andelen 20-åringar med slutförd gymnasieutbildning ökar”. Av nämndens budget framgår också att flexibla utbildningsplatser inom ramen för introduktionsprogrammen ska öka. Vidare ska nämnden under 2013 genomföra en kartläggning av elever som avbryter gymnasieutbildning, som byter utbildning eller skola och elever som inte får slutbetyg. Kartläggningen ska efter analys utgöra underlag för åtgärder.

Under stadsdelsnämnderna varierar det om nämnderna har preciserat sitt uppdrag vad gäller samverkan kring det kommunala uppföljningsansvaret. I verksamhetsplanerna 2013 för de två stadsdelsnämnder som ingått i denna granskning (Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta) har inte detta berörts. Medan i t ex Skarpnäcks verksamhetsplan står det att ”förvaltningen har byggt upp samverkansformer för att tillämpa sociala insatsgrupper för brottsaktiva ungdomar samt det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19-åringar”.

Revisionskontorets kommentarer

Fullmäktige har tydliggjort vem som har huvudansvaret för uppföljningsansvaret. Arbetsmarknadsnämnden har tydliggjort sitt uppdrag vad gäller mål och aktiviteter för hur uppdraget ska utvecklas i samverkan med utbildningsnämnden. Utbildningsnämnden har i sin verksamhetsplan mer allmänna skrivningar. Vid granskade stadsdelsnämnder saknas i verksamhetsplanen formuleringar för hur deras samverkansuppdrag ska bedrivas.

Organisation och samverkan

Inom utbildningsnämnden är det enheten för vägledning och antagning och därunder Skolslussen som särskilt arbetar med ungdomarna som tillhör målgruppen. På Skolslussen finns studie- och yrkesvägledare och specialpedagog. Fr.o.m. den 1 oktober 2013 har gymnasieslussen ändrat namn till Skolslussen och samtidigt fått ett delvis ändrat uppdrag. Skolslussen ska nu ge vägledning för elever folkbokförda i Stockholms stad i behov av stöd från förskoleklass till gymnasiet. Skolslussen ska också ha hand om uppföljning av ogiltig frånvaro för fristående grundskolor vad gäller skolpliktsbevakning.

Under 2013 har Skolslussen bedrivit viss uppsökande verksamhet när det gäller 16-19-åringarna, t ex hållit i brevutskick till ungdomarna och viss telefonsökning. Fr.o.m. 2014 går även denna del över till arbetsmarknadsnämnden.

Fr.o.m. år 2012 fick arbetsmarknadsnämnden ett ansvar för den mer aktiva delen av sökandet efter ungdomar inom det kommunala uppföljningsansvaret.

I budget 2013 fick arbetsmarknadsnämnden en förstärkning för det kommunala uppföljningsansvaret. Det innebar att antalet samordnare på de fem lokala jobbtorgen kunde utökas från 1 till 2 handläggare. Vidare öppnades en öppen verksamhet 2013 (Aim)² för målgruppen dit ungdomarna själva kan vända sig för att få stöd av olika slag. Här finns en coach och två studie- och yrkesvägledare.

Inom stadsdelsförvaltningarna finns inte någon uttalad funktion/kontaktperson som har till uppgift att ha kontakt med berört jobbtorg och samverka kring målgruppen.

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för den samordning som krävs med andra nämnder. Det finns sedan 2012 en central styrgrupp för samverkan bestående av representanter från arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen (Skolslussen), Arbetsförmedlingens Unga In och stadsdelsförvaltningarna Skarpnäck, Skärholmen, Södermalm och Rinkeby-Kista. Styrgruppen träffas 4 ggr/år.

Det finns också centrala och lokala samverkansöverenskommelser mellan jobbtorgen och Arbetsförmedlingen.

På lokal nivå prövas olika sätt för samverkan, men kontakterna är mycket personberoende. De jobbtorg som ingår i denna granskning (Farsta och Kista) har kontaktpersoner och en nära samverkan med Arbetsförmedlingen och deras satsning Unga In. Däremot är samverkan mellan lokala jobbtorg och socialtjänsten mycket personberoende. Det finns ingen uttalad funktion/kontaktperson som ska samverka kring ungdomar som hör till målgruppen. Undantaget är Jobbtorg Farsta som har ett nära samarbete med socialtjänsten i Skarpnäck (resursgruppen).

Revisionskontorets kommentarer

Ansvarsfördelningen mellan utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden är tydlig. Fr.o.m. 2014 får nämnden även ansvar för underhåll och utveckling av uppföljningssystemet Walter.

Ett fortsatt utvecklingsområde är att hitta former och struktur för samverkan på lokal nivå. Ett tydligare uppdrag till de berörda

² Aim – som i engelskans mål.

nämnderna att samverkan kring utformningen av individuella stöd-
åtgärder skulle stödja utvecklingen av samverkan.

Målgruppens storlek

Ca 10 % (3 500) av gruppen 16-19-åringar i Stockholm är dagligen aktuella för det kommunala uppföljningsansvaret. Flertalet visar sig redan ha en sysselsättning eller får via Skolslussen en skolplacering. Ca 400 ungdomar beräknas få stödinsatser via jobbtorgen varje år.

Målgruppens storlek varierar mellan stadsdelsområdena. För de stadsdelsområden som ingått i denna granskning var andelen aktuella ungdomar av totala antalet ungdomar mellan 16 och 19 år 12 % vid Spånga-Tensta och 9 % vid Enskede- Årsta-Vantör. Den högsta andelen aktuella ungdomar har Rinkeby-Kista (15 %).

I revisionskontorets tidigare granskning år 2009 redovisades statistik över antal ungdomar i Walterregistret. I nedanstående tabell redovisas en jämförelse mellan åren 2009 och 2013. Statistiken visar det för Stockholm totala antalet ungdomar en viss dag i april och i oktober.

Utdrag ur Walterregistret; antal ungdomar

	2009		2013	
	April	Oktober	April	Oktober
Nya ungdomar	277	435	161	124
Under uppsök	2 045	2 884	787	1 764
Vilande	1 108	625	1 848	1 427
- Varav ej nådda	301	38	182	159
Totalt	3 430	3 944	2 796	3 474

Av tabellen ovan framgår att antalet ungdomar aktuella för det kommunala informationsansvaret i oktober 2013 uppgick till 3 474 vilket är lägre än i oktober 2009. Antalet ungdomar i april var 2 796 vilket är lägre än motsvarande period 2009. En förklaring är att antalet ungdomar i åldern 16-19 år i Stockholms befolkning har minskat mellan åren³. Till största delen tros dock minskningen bero på att det länsövergripande registret UEDB⁴ som Walter samkörs med fr.o.m. i år har eliminerat tidigare felkällor pga. eftersläpning av registreringar av nya elever som då fanns.

³ Antalet ungdomar i åldern 16-19 har minskat med ca 1000 mellan åren 2009-2013. Om andelen tillhörande kommunala uppföljningsansvaret är ca 10 % så rör det sig om ca 100 färre ungdomar 2013 jämfört med 2009.

⁴ Ungdoms- och ElevDataBas Kommunförbundet Stockholms Län.

En märkbar minskning har skett av ungdomar som finns kvar att söka upp mellan åren 2009 och 2013. För april månad 2013 var det 787 ungdomar som man inte hade sökt upp ännu. Motsvarande år 2009 var 2 045 ungdomar. Den största anhopningen av 16-19-åringar att söka upp är på hösten efter skolstart. Även här har antalet kvar att söka upp minskat markant, från 2 884 år 2009 till 1 764 i år.

Vilande ungdomar är de som har en sysselsättning eller inte vill ha kontakt. Ungdomar som inte är inskrivna i någon skola ligger kvar i systemet tills de fyller 20 år. För vilande ungdomar sätts en ny tid för när en ny kontakt kan tas.

En mindre andel ungdomar går inte att nå trots brevutskick, sökning på telefon och sociala medier och dörrknackning. Både utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen uppskattar den andelen till ca 5 % och då gäller det företrädesvis de äldre ungdomarna. I tabellen ovan under ej nådda redovisas 159 ej nådda i oktober. Där ingår både de som ej nåtts av Skolslussen och jobbtorgen. I oktober 2013 hade 76 ungdomar inte gått att nå av totalt ca 1500 ungdomar som aktivt hade sökts. Denna siffra för ej nådda är mer rättvis, eftersom jobbtorgens kodning sker efter att alla sökningar, inklusive dörrknackning, gjorts.

Enligt manuell statistik som arbetsmarknadsförvaltningen för, har de fem jobbtorgen arbetat med totalt 270⁵ ungdomar under våren 2013 vilket är fler än under hela 2012. Av dessa har hitintills 134 eller 70 % gått vidare till studier eller arbete. År 2012 gick 63 % vidare till studier eller arbete.

Revisionskontorets kommentarer

Resultaten visar att med den ökade satsningen på uppsökande verksamhet vid arbetsmarknadsförvaltningen, når man betydligt fler ungdomar idag än då revisionskontoret granskade verksamheten 2009. Allt fler ungdomar får också olika stödinsatser hos arbetsmarknadsförvaltningen för att stärka ungdomarna så att de kan gå vidare med studier eller arbete.

Arbetssätt och insatser

Skolslussen

Antalet besök och inskrivningar hos Skolslussen läsåret 2012/2013 har varit ungefär detsamma som föregående år, dvs. drygt 1 100.

⁵ Manuell statistik som alla jobbtorg för fr.o.m. år 2013.

Besökstrycket är som störst vid skolstart då de ungdomar som inte fått någon gymnasieplats bjuds in till Skolslussen för vägledning.

T ex har drygt 200 ungdomar skrivits in på individuella program under juli-september. Skolslussen vägleder och skolplacerar ca 750 ungdomar ur målgruppen för det kommunala uppföljningsansvaret varje år.

Den 14 oktober gick 3 000 brev ut till ungdomar som inte fyllt 20 år och som inte börjat eller gått klart gymnasiet. Brevet som också innehöll en enkät har i år utformats gemensamt av utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen. Ett antal frågor ställdes, kring ”Vad du gör just nu”. Brevet innehöll information om hur ungdomarna kan komma i kontakt med dem som arbetar med det kommunala uppföljningsansvaret (kontaktpersoner på utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen). I år kunde ungdomarna också besvara enkäterna på fler sätt, dvs. även via internet. Enkätsvaren tas i år omhand av arbetsmarknadsförvaltningen som lägger in svaren i uppföljningssystemet Walter. De ungdomar som svarar att de är intresserade att studera hänvisas direkt till Skolslussen.

För att ha beredskap för att kontinuerligt kunna ta hand om ungdomar som vill komma tillbaka till skolan, har utbildningsförvaltningen särskilda insatser som skolplatser med flexibla intag och programinnehåll och platser som kan köpas på komvux. En plats på folkhögskola för ungdomar under 18 år fås också genom Skolslussen.

Utbildningsförvaltningen har 65 slussplatser med beredskap att ge individuell undervisning vid fyra gymnasieskolor. När en elev har fått en slussplats görs en uppföljning efter 6 veckor. Läsåret 2012/2013 har 64 elever varit inskrivna med en genomsnittlig inskrivningstid på 18 veckor och en lektionsnärvaro på 73 %. Totalt sattes 83 betyg, vilket är 23 fler än föregående läsår.

Skolslussen har också flexibla utbildningsplatser där eleverna kan varva praktik och utbildning i kärnämnen utifrån individuella behov. Genom att fler ungdomar inom målgruppen nu nås planerar utbildningsförvaltningen för fler flexibla utbildningsplatser. Insatsen har tagits fram i samverkan mellan utbildningsförvaltningen, Enskede Gårds gymnasium och arbetsmarknadsförvaltningen. En samverkansöverenskommelse har upprättats. Genom att eleven skrivs in på skolan får ungdomen rätt till CSN-studiebidrag, skollunch, SL-kort (beroende på avstånd) och övriga insatser inom skolan såsom skolhälsa etc. Under läsåret 2012/2013 fanns 20

platser/termin vid Enskede Gårds gymnasium vilka utnyttjades av 68 elever.

Utbildningsförvaltningen kommer att utöka antalet flexibla platser successivt under läsåret 2013/2014 genom att starta upp motsvarande program vid den fristående gymnasieskolan Didaktus med en målsättning om 16 platser. Skolan har sedan tidigare ett arbets sätt som gagnar dessa ungdomar.

Enheten för vägledning och antagning har en budget för olika insatser bl.a. för att köpa flexibla skolplatser, komvuxplatser för ungdomar under 20 år etc. Planeringen för slussplatser och flexibla platser försvåras dock av att gymnasieskolorna får sin resurstilldelning utifrån en elevavläsning 1 gång per termin. Om en elev placeras häremellan får inte skolan någon skolpeng för eleven förrän vid nästa avläsningstillfälle. Detta gör att enheten för vägledning och antagning får skriva överenskommelse med skolan att ge skolpeng till skolan fram till nästa avläsningstillfälle. Detta kan begränsa utrymmet för antalet platser.

Skolslussen har informationsaktiviteter till både grund- och gymnasieskolornas studie- och yrkesvägledare kring antagningsarbetet, betygsbilagor för elever med ofullständiga betyg etc. och arbetet kring det kommunala uppföljningsansvaret. Informationsaktiviteterna gentemot stadsdelsnämnderna har däremot minskat i och med att arbetsmarknadsnämnden tagit över uppföljningsansvaret. Vid centrala samverkansmöten (EIBASS-möten) inom staden kring elever i behov av särskilt stöd, dit också stadsdelsförvaltningarna kallas, informeras om Skolslussen och kommunala uppföljningsansvaret.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till samarbetsprojekt med arbetsmarknadsförvaltningen där syftet är att hitta vägar att underlätta och bredda ingångarna till gymnasieskolan och synliggöra vägar till vidare studier och/eller andra insatser.

Jobbtorgen

Det stora uppsökande arbetet börjar efter det stora brevutskicket i september/oktober till alla ungdomar som inte har en skolplacering.

Till alla som inte har svarat på enkäten skickar lokal samordnare på Jobbtorgen en skriftlig påminnelse. Om inget svar inkommer tas telefonkontakt. Om inte heller detta lyckas sker sökningar på hemsidan, InfoTorg (kontaktuppgifter) och i sociala medier samt dörrknackning. Före dörrknackning skickas ett ”knackkort” för att

tala om att jobbtorget planerar att söka upp ungdomen i hemmet. Om ingen kontakt nås blir ungdomen kodad som ej nådd av jobbtorget, men ligger kvar i Walterregistret och nya försök görs med jämna mellanrum fram till dess ungdomen har fyllt 20 år.

I sin uppsökande verksamhet kommer jobbtorgen i kontakt med ett stort antal ungdomar. En stor del av dessa har en rimlig sysselsättning. Men ca 400 ungdomar bedöms enligt arbetsmarknadsförvaltningen behöva deras åtgärder årligen.

För de ungdomar som jobbtorgen når och som vill ha kontakt bokas ett möte. De ungdomar som kommer till jobbtorgen får många gånger flera möten eller en längre period av enskilda samtal innan beslut om nästa steg tas. Om ungdomen vill studera bokas ett möte på Skolslussen. I annat fall bokas ett möte på jobbtorget för att höra vad den unge själv vill och för att informera om vilka insatser som jobbtorget kan erbjuda. Målsättningen är att få tillbaka ungdomen till studier igen. Men många är inte redo för det efter flera skolmisslyckanden bakom sig och behöver en tid göra någonting annat. Jobbtorgen har då olika insatser för dessa ungdomar. Särskilt kan nämnas:

- Öppna verksamheten (Aim) för 16-19-åringar dit ungdomarna kan vända sig direkt eller bli hänvisade till via sina lokala samordnare. Syftet är att få tillbaka ungdomarna i ett socialt sammanhang. Här finns studie- och yrkesvägledare för vägledning. Olika aktiviteter som t ex studiebesök på olika arbetsplatser genomförs. Många av ungdomarna som söker hit skulle även behöva stödsamtal med kurator/psykolog en kortare tid. Ungdomarna vill oftast inte ha kontakt med socialtjänsten och de resurser som finns där.
- Självstärkande insats (12 veckor) inom ramen för FILUR-projektet.⁶
- Praktik inom gymnasieskolans ram, med möjlighet att läsa kärnämnen på grund- och gymnasienivå (Enskede Gårds gymnasium)
- Ungdomsanställningar. Praktik 6 veckor, därefter 50 % anställning i sex månader inom kommunen.

Under 1:a halvåret 2013 har samordnarna arbetat med olika insatser för 270 ungdomar, vilket är fler än för hela 2012. Årligen bedömer arbetsmarknadsförvaltningen att jobbtorgen för 16-19-åringar vid

⁶ FILUR är ett EU-projekt som står för Fördjupade Insatser Leda Unga Rätt. Här ingår också 4v praktik. FILUR övergår till ordinarie verksamhet 2014.

årets slut ha arbetat med ca 400 ungdomar. Mycket av arbetet lokalt består i att vägleda och coacha ungdomarna och visa att man inte släpper taget. Om ungdomen vill så följer lokala samordnare med till Aim eller möten på Skolslussen, Arbetsförmedlingen och socialtjänsten.

Arbetsmarknadsförvaltningen har en nära samverkan med utbildningsförvaltningen och Skolslussen. Samverkan håller också på att fördjupas genom arbetet med att utforma lämpliga individuella insatser. Exempel på detta är satsningen på flexibla platser vid Enskede Gårds gymnasium och förslag på ett samverkansprojekt för att hitta effektiva insatser för målgruppen.

Det finns former för övergripande samverkan med stadsdelarna genom en etablerad styrgrupp för kommunala uppföljningsansvaret. På den lokala nivån finns dock inte en tydlig struktur för samverkan mellan lokala jobbtorg och socialtjänsten. Jobbtorgen vill ha information om vilka ungdomar som är aktuella hos socialtjänsten för att inte i onödan söka upp ungdomarna. Samverkan på lokal nivå fungerar dock oftast bra med stadsdelarnas olika kompletterande projekt som riktas till ungdomar i målgruppen.

När en ungdom skrivs in i skolan har de automatiskt tillgång till studiebidrag, lunch, SL-kort (beroende på avstånd) och elevhälsa. För arbetsmarknadsförvaltningens heldagsaktiviteter t ex FILUR (12 veckor inklusive praktik) ges inga möjligheter till motsvarande ekonomisk ersättning, som de elever får som är inskrivna i skolan. Detta ser arbetsmarknadsförvaltningen ibland som ett problem när eleverna ska motiveras till olika aktiviteter.

Socialtjänsten

Intervjuerna med socialtjänsten i Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta ger lite olika bilder av samverkan. Ingen av stadsdelsförvaltningarna har någon mer organiserad eller särskilt utsedd kontaktperson för målgruppen gentemot jobbtorgen. Däremot hör socialtjänsten i Enskede-Årsta-Vantör av sig med jämna mellanrum till Jobbtorg Farsta. I våras besökte jobbtorget stadsdelsförvaltningen och informerade alla socialsekreterare om sitt arbete med uppföljningsansvaret.

Spånga-Tensta har i dagsläget inget samarbete kring målgruppen med Jobbtorg Kista, men det finns ett intresse och behov hos såväl jobbtorget som hos stadsdelsförvaltningen. Enligt personalen på jobbtorget är det många av ungdomarna som skulle behöva en stödinsats från socialtjänsten i form av t ex en kontaktperson.

När det gäller feriearbeten (3 veckor) samarbetar stadsdelsförvaltningarnas handläggare med jobbtorgen. Ungdomar inom det kommunala uppföljningsansvaret är en prioriterad grupp och högsta prioritet för att få ett feriearbete har ungdomar i familjer med försörjningsstöd. Från jobbtorgen framförs önskemål att kunna erbjuda mer än 3 veckors sysselsättning på sommaren, men det har också framförts från Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning att ungdomarna istället kanske borde motiveras att gå på sommarskola om de inte har fullvärdiga betyg från grundskolan.

Det finns en gemensam rutin⁷ för samarbete och informationsöverföring mellan stadsdelsförvaltningarna och jobbtorgen, som gäller arbetslösa som är aktuella för ekonomiskt bistånd. Målgruppen för det kommunala uppföljningsansvaret berörs endast indirekt utan att ta upp hur samverkan kring målgruppen bör ske.

Inom socialtjänsten finns uppsökande projekt bland ungdomar som till delar hör till det kommunala uppföljningsansvaret och kan vara viktiga nätverk också för jobbtorgens uppsökande verksamhet. Inom t ex Enskede-Årsta-Vantör finns projekt med finansiering av ”Söderortsvisionen” som riktar sig till ungdomar (t ex 18-24) som varken studerar, arbetar eller har försörjningsstöd.

Uppföljningsregistret Walter

Walterregistret är uppföljningssystemet för ungdomar som tillhör målgruppen för det kommunala uppföljningsansvaret. Systemet används av både utbildningsnämnden (Skolslussen) och arbetsmarknadsnämnden (jobbtorgen). Systemansvaret har legat på utbildningsförvaltningen men fr.o.m. år 2014 går det över till arbetsmarknadsförvaltningen.

Systemet samkörs varje vecka mot olika register⁸ för att få aktuella uppgifter om ungdomar som inte har någon skolplacering och deras adressuppgifter. Vid skolstart handlar det främst om ungdomar som sökt och inte blivit antagna, medan det under året tillkommer ungdomar som hoppat av från gymnasiet. En stor del av de elever som är aktuella för det kommunala uppföljningsansvaret är elever som börjat men sedan hoppat av gymnasiet och ungdomar som flyttar in under läsåret.

⁷ reviderade senast juli 2013

⁸ Walter hämtar uppgift om skolplacering i systemen Bosko och Hanna vad gäller kommunala skolor och UEDB/KSL:s databas vad gäller friskole- och interkommunala elever, databas hos VHS samt folkbokföringsregistret

I Walterregistret redovisas endast dagsaktuella uppgifter och inga uppgifter sparas i systemet efter uppdateringarna. Det går därför inte att ta fram uppgifter bakåt i tiden, t ex antal unika individer som under läsåret varit aktuella för uppföljning. Systemet upplevs inte av användarna som ett rationellt verktyg. När arbetsmarknadsnämnden får systemansvaret från och med nästa år kommer en statistikfunktionen i systemet att utvecklas. Idag kompenseras bristen på statistik med manuell statistik, som varje jobbtorg för över hur ungdomarna har nåtts och statusen över vad de gör idag.

Revisionskontorets kommentarer

Arbetsmarknadsförvaltningen har byggt upp rutiner och effektiviserat den uppsökande verksamheten med de utökade resurser verksamheten fått. Det finns en fungerande samverkan mellan arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Samverkan med stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst vad gäller målgruppen behöver utvecklas.

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen har tillsammans påbörjat ett arbete med att bygga insatser för målgruppen. Det är viktigt att fortsätta detta arbete så att fler ungdomar kan motiveras att återvända till studier. Insatser som stadsdelsförvaltningarna i samverkan utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen kan bistå med är ett utvecklingsområde.

Uppföljning

Arbetsmarknadsnämnden gav i uppdrag till sin förvaltning att i samverkan med utbildningsnämnden utveckla ett rapporteringssystem för arbetet med unga som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret.

Förvaltningen tog fram en halvårsrapport i samband med tertiärrapport 2 och redovisade läget vad gäller den uppsökande verksamheten under våren 2013. Resultaten visar att arbetsmarknadsnämnden når betydligt fler ungdomar idag än vid tidigare granskning 2009 och att fler ungdomar får insatser.

Rapporteringen till utbildningsnämnden om det kommunala uppföljningsansvaret sker i samband med verksamhetsberättelsen. Granskade stadsdelsnämnder har inte berört kommunala uppföljningsansvaret i sin rapportering till nämnden.

Revisionskontorets kommentarer

Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden håller på att utveckla en gemensam rapportering av det kommunala uppfölj-

ningsansvaret, vilket är positivt. Det är viktigt att utbildningsnämnden tillsammans med arbetsmarknadsnämnden också har en planering för uppföljning/utvärdering av vilka resultat som uppnås av de insatser som tagits fram för att motivera ungdomarna tillbaka till studier.

Det är också angeläget att statistiken blir mer tillförlitlig vad gäller målgruppen. I dagsläget går det inte att med säkerhet säga hur många unika individer som är aktuella under ett år. En planering för detta finns inom arbetsmarknadsnämnden som tar över systemansvaret för uppföljningssystemet Walter fr.o.m. 2014.

Uppföljning av tidigare granskning

De iakttagelser som revisionskontoret då gjorde var i huvudsak följande:

- Olika tolkningar fanns bland berörda nämnder (utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna) om vem som har ansvaret för att mer aktivt söka upp ungdomarna. Utbildningsnämnden som då hade huvudansvaret för uppdraget, tolkade sitt uppdrag till att enbart omfatta erbjudande om utbildning. Socialtjänsten ansåg inte att de hade ett ansvar för att söka upp ungdomarna annat än om de uppenbart far illa.
- Samverkan mellan berörda nämnder var ett utvecklingsområde.
- Uppföljningssystemet (Walterregistret) behöver utvecklas innehållsmässigt för att bättre svara mot verksamhetens krav.
- Alternativa arbetssätt som prövades inom stadsdelsförvaltningarna t ex i SALUT-projektet inom Järvalyftet skulle med fördel kunna användas på fler håll i staden.

Revisionskontorets kommentarer

Efter revisionskontorets tidigare granskning av det kommunala uppföljningsansvaret har det hänt mycket och då framför allt när det gäller den uppsökande verksamheten. Stadsdelsnämndernas del i uppdraget kan dock fortfarande förtydligas.

Alternativa arbetssätt som 2006-2007 prövades genom projektet SALUT togs 2007 in som en av Skolslussens insatser, så kallade slussplatser. Skolslussen har inom de 65 slussplatserna 20 platser på SALUT. Inom ramen för Järva lyftet finns ytterligare 20 platser vikta för ungdomar i Norra Järva.

Sammanfattande slutsatser och bedömning

Mål och uppdrag

Fullmäktige har tydliggjort vilken nämnd som har huvudansvaret för den uppsökande verksamheten. Arbetsmarknadsnämnden har hand om det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19-åringar i de delar som inte åvilar utbildningsnämnden och för den samordning som krävs med andra nämnder. Stadsdelsnämnderna ansvar för att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden, arbeta med uppföljningsansvaret för 16-19-åringar.

Arbetsmarknadsnämnden har tydliggjort sitt uppdrag vad gäller mål och aktiviteter för hur uppdraget ska utvecklas i samverkan med utbildningsnämnden. Utbildningsnämnden har i sin verksamhetsplan mer allmänna skrivningar som kan förtydligas med avseende på aktiviteter som prioriteras. Vid granskade stadsdelsnämnder saknas i verksamhetsplanen formuleringar för hur deras samverkanuppdrag ska bedrivas.

Ett tydligare uppdrag till de berörda nämnderna att samverka kring utformningen av individuella insatser skulle stödja utvecklingen och innehållet i samverkan.

Organisation och rutiner för att nå ungdomarna och erbjuda individuella stödåtgärder

Det finns en ändamålsenlig organisation och rutiner för att nå ungdomarna tidigt inom arbetsmarknadsnämnden. Utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden har tydliggjort ansvarsfördelningen sinsemellan.

Efter revisionskontorets tidigare granskning från 2009, har arbetet med det kommunala uppföljningsansvaret utvecklats betydligt inom arbetsmarknadsnämnden i samverkan med utbildningsnämnden. Allt fler ungdomar nås av insatser från jobbtorgen och Skolslussen.

Idag finns flera individuella stödåtgärder att erbjuda målgruppen. T ex självstärkande kurser, praktik och utbildningsplatser med både praktik och utbildning utifrån individuella behov och önskemål.

Det är viktigt att även stadsdelsnämnderna identifierar på vilket sätt de kan bidra med insatser utifrån sin verksamhet.

Samverkan kring målgruppen

Det finns en fungerande samverkan mellan arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Men samverkan mellan jobbtorgen och socialtjänsten lokalt behöver utvecklas. Det gäller framför allt hur socialtjänsten kan bistå i det uppsökande arbetet men också erbjuda individuella stödinsatser.

Uppföljning och utvärdering

Arbetsmarknadsnämnden får en utförlig rapportering årsvis i verksamhetsberättelsen och halvårsvis i samband med tertial 2-rapporteringen. Övriga samverkande parter kan utveckla sin rapportering.

Det är viktigt att utbildningsnämnden tillsammans med arbetsmarknadsnämnden även planerar för uppföljning/utvärdering av vilka resultat som uppnås av de insatser som ges för att motivera ungdomarna tillbaka till studier. En sådan redovisning kräver att ungdomarna kan följas under en lite längre tid.

För uppföljning och analys är det vidare angeläget att statistiken blir mer tillförlitlig och utvecklas vad gäller målgruppen. En planering för detta finns också inom arbetsmarknadsförvaltningen, som tar över systemansvaret för uppföljningssystemet Walter fr.o.m. 2014.

Utifrån genomförd granskning har revisionskontoret följande rekommendationer:

- Den lokala samverkan mellan jobbtorgen och socialtjänsten behöver utvecklas
- Stadsdelsnämnderna bör identifiera på vilket sätt de kan bidra med insatser utifrån sin verksamhet
- Utbildningsnämnden tillsammans med arbetsmarknadsnämnden bör planera för uppföljning/utvärdering av vilka resultat som uppnås av de insatser som görs för att motivera ungdomarna tillbaka till studier t ex flexibla studieplatser.